

Romernas situation i 11 EU-medlemsstater – Kort sammanfattning av undersökningsresultaten

Undersökningarna i korthet

I den här rapporten presenteras de första resultaten av undersökningarna. Utgångspunkten är en analys av enbart vissa av de tillgängliga uppgifterna. Redovisningen av resultaten är således ett första steg för att ta itu med den allvarliga bristen på uppgifter om situationen för romer i EU när det gäller socioekonomiska villkor och rättigheter.

Vilka länder omfattades?

- Den pilotundersökning som genomfördes av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) omfattade Bulgarien, Tjeckien, Frankrike, Grekland, Italien, Ungern, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien och Spanien.
- UNDP:s (FN:s utvecklingsprogram), Världsbankens och Europeiska kommissionens regionala undersökning om romer omfattar fem av dessa länder – Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Rumänien, Slovakien – och därutöver sex länder utanför EU på västra Balkan samt Moldavien.

Vem intervjuades?

- Inom ramen för den här undersökningen intervjuades 22 203 romer och icke-romer i de elva medlemsstaterna. De gav information om 84 287 hushållsmedlemmar.
- Deltagarna, romer såväl som icke-romer, intervjuades personligen i sina hem.
- Folk som ser sig själva som romer. I Frankrike handlar det om människor som ser sig själva som *gens du voyage* (resandefolk) och som bor i husvagnar på rastplatser. Romer från Rumänien som är EU-medborgare som för närvarande bor i Frankrike intervjuades också – resultaten för den gruppen, som bor i Frankrike, kommer att redovisas i en kommande rapport.
- Den del av den allmänna befolkningen som bor i samma område som eller i närheten av de romer som intervjuades. I rapporten omnämns den gruppen som icke-romer.

Vilka frågor ställdes i undersökningarna?

- Frågor om grundläggande sociodemografiska förhållanden för samtliga hushållsmedlemmar.
- Frågor om deras situation i fråga om sysselsättning, utbildning, hälsa och boende.

- Frågor om närområdet och dess infrastruktur.
- Frågor om integration, diskriminering, medvetenhet om rättigheter och medborgarskap.
- Frågor om rörlighet och migration

Hur representativa är resultaten?

- Resultaten är representativa för romer som bor i områden där befolkningstätheten är högre än det nationella snittet.
- Resultaten för icke-romer är inte representativa för majoritetsbefolkningen men kan användas som jämförelsepunkt för romer eftersom de intervjuade icke-romerna har samma omgivning, arbetsmarknad och social infrastruktur som romerna.

Vad resultaten visar

Resultaten ger en nedslående bild av situationen för de romer som deltog i undersökningen. Jämförelsen med de icke-romer som bor i närheten visar på betydande skillnader när det gäller socioekonomiska villkor, och då är ändå situationen för icke-romerna ofta oroande. Beläggen bekräftar vad som framhölls i Europeiska kommissionens meddelande om *En EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020: "Det krävs resoluta åtgärder, i en aktiv dialog med romerna, på både nationell nivå och EU-nivå"*.

Enligt de redovisade indikatorerna är romernas socioekonomiska situation inom de fyra centrala områdena sysselsättning, utbildning, boende och hälsa inte tillfredsställande **i de elva medlemsstater som omfattades av undersökningarna** och är i genomsnitt sämre än situationen för de icke-romer som bor i närheten. Indikatorerna visar också att romer fortfarande diskrimineras och inte är tillräckligt medvetna om de rättigheter som de garanteras genom EU:s lagstiftning, såsom Rasdiskrimineringsdirektivet (2000/43/EG).

Inom utbildning:

- I genomsnitt går bara ett av två romska barn på förskola eller daghem.
- Med undantag för Bulgarien, Grekland och Rumänien uppges att nio av tio romska barn i skolåldern (mellan 7 och 15 år) går i skolan.

- Andelen som utbildar sig sjunker betydligt efter den obligatoriska skolgången: endast 15 procent av de unga vuxna romerna fullgör en universitetsutbildning eller yrkesutbildning.

Inom sysselsättning:

- Det uppges att i snitt färre än en av tre romer har ett förvärvsarbete.
- En av tre bland de intervjuade romerna uppgav att de är arbetslösa.
- Andra sade att de är hemmafruar, pensionärer, arbetsförmögna eller egenföretagare.

Inom hälsa:

- En av tre bland de intervjuade romerna i åldern 35-54 uppgav att de har hälsoproblem som begränsar dem i deras dagliga liv.
- I genomsnitt saknar omkring 20 procent av de romska intervjupersonerna en sjukförsäkring eller känner inte till om de är försäkrade.

Inom boende:

- Bland de romska hushåll som ingick i undersökningen bodde i genomsnitt fler än två personer i ett rum.
- Omkring 45 procent av romerna bor i hushåll som saknar minst en av följande grundläggande bekvämligheter i bostaden: inomhuskök, inomhustoalett, dusch eller bad inomhus, elektricitet.

Fattigdom:

- I snitt bor ungefär 90 procent av de intervjuade romerna i hushåll med en inkomst under den nationella fattigdomsgränsen.
- I snitt bor 40 procent av romerna i hushåll där någon har fått gå till sängs hungrig minst en gång den senaste månaden, eftersom de inte har haft råd att köpa mat.

Diskriminering och medvetenhet om rättigheter:

- Ungefär hälften av de intervjuade romerna sade att de hade utsatts för diskriminering det senaste året på grund av deras etniska bakgrund.
- Omkring 40 procent av de intervjuade romerna känner till att de skyddas av lagar om förbud mot diskriminering av människor ur etniska minoriteter när de söker arbete.

Hur kan beslutsfattare använda sig av undersökningens resultat?

Belägg är användbara för beslutsfattare eftersom de pekar på ett antal viktiga överväganden som bör genomsyra vidareutvecklingen, genomförandet och uppföljningen av nationella strategier och handlingsplaner för integrering av romer:

- Uppmärksammar man romska barns deltagande i pedagogisk verksamhet i tidig ålder? Ligger man tillräcklig vikt vid övergången från lägre till högre skolstadier? Uppmärksammar man fullgjord skolgång för romer på alla utbildningsnivåer – särskilt i regioner och på orter med hög koncentration av romer?
- Tar man hänsyn till utbildningsnivå och färdigheter när man försöker göra något åt arbetslösheten bland romer? Är utbildningen anpassad efter brister i det avseendet?
- Uppmärksammar man de delar av boendemiljön där romernas behov är mer akuta, såsom utrymme och tillgång till grundläggande bekvämligheter (inomhuskök, inomhustoalett, dusch/bad inomhus, elektricitet)?
- Inriktar man sig på att förbättra hälsovillkoren för romer och att garantera lika tillgång till sjukförsäkring?
- Finns det en övergripande strategi för att motverka fattigdom som "uttryckligen men inte uteslutande" inriktas på romer och som väger in behoven bland såväl romer som icke-romer?
- Uppmärksammar man allmänt behovet av att motarbeta diskriminering och antiziganism och att förbättra situationen när det gäller lika tillgång till utbildning, sysselsättning, boende och hälso- och sjukvårdstjänster?
- Har antidiskriminering, ökad medvetenhet om grundläggande rättigheter och mekanismer för gottgörelse gjorts till självklara inslag i planerna med målet att människor ska känna sig trygga nog att anmäla diskriminerande behandling och kränkningar av grundläggande rättigheter?

För att minska klyftan mellan romers och icke-romers situation måste nationella strategier genomföras effektivt. Och för att kontrollera strategiernas verkan och mäta framstegen ute i samhället bör effektiva tillsynsredskap utvecklas med utgångspunkt i bättre målstyrning.

Nästa steg

FRA kommer att upprepa undersökningen två gånger, dels efter halva tiden, dels efter Europa 2020-processen. Detta kommer att producera gedigna jämförbara data som hjälper EU:s institutioner och medlemsstater att mäta uppnådda framsteg. Under den här perioden kommer FRA att arbeta tillsammans med medlemsstaterna och andra viktiga aktörer för att utveckla mätmetoder som möjliggör en jämförande analys av situationen för romer i hela EU.

Mer information:

Besök gärna FRA:s webbplats:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm